

Eesti kunstitegelastele

„Sirp ja Vasar“ 10. III 1950

„Estonia“ ooperikollektiivi tubli võit

Stalini preemia omistamine RT „Estonia“ kollektiivi liikmeile Tšaikovski suurematu ooperi „Jevgeni Onegini“ lavastuse eest on rõõmustavaks sündmuseks eesti teatritöötajatele. See on ühtlasi ka esimeseks kõrgemaks üleliiduliseks tunnustuseks meie ooperiteatrile.

„Jevgeni Onegini“ lavastus oli murrangulise tähtsusega meie ooperiteatri arengus, Pakub ju töö vene klassikalise realistliku heliloomingu suurteoste juures parimaid võimalusi kunstnike loominguks kasvuks. Selle ooperi lavastamisel saavutas RT „Estonia“ kollektiiv tõelise, harmoonilise ühtsuse kõigi ooperi komponentide — orkestri, solistide, koori, balletirühma ja lavakujunduse — vahel. „Jevgeni Onegini“ lavastus näitas, et RT „Estonia“ omab küllaltki kõrgetasemelist kunstiliste jõudude kaadrit, kes õigel suunamisel on võimeline saavutama tõhusaid loominguks tulemusi. Teater suutis ooperi lavastuses välja panna kolm erinevat põhikoosseisu, kes esinesid eesti ja vene keeles.

Kahtlemata evib selle edu saavutamisel suurt osa ka Vene NFSV teenelise kunstniku A. Vineri rakendamine külalis-lavastajana. Andeka näitejuhi loominguks side eesti teatriga polnud esmakordne. Juba 1940. a. millal eesti kunstnikkond alustas pingsaid ettevalmistusi 1941. aastal ettenähtud eesti nõukogude kunstidekaadiks Moskvas, suunati A. Viner Tallinna dekaadi kunstiliseks konsultandiks. Samal ajal lavastas A. Viner RT „Estonias“ „Traviata“, milles teatrikollektiiv suutis näidata tõhusaid saavutusi. Fasistliku Saksamaa reetlik kallaletung meie kodumaale katkestas dekaadi ettevalmistustööd.

„Jevgeni Onegini“ tõi „Estonia“ lavale 1949. a. geniaalse vene luuletaja A. Puškini 150. sünniaastapäeva tähistamiseks. Ooperi lavastamisel rakendas A. Viner sotsialistliku realismi loominguks meetodit, astudes peaaegu teose idee ja muusika sisu maksimaalsele lahtimõtestamisele, selle ühiskondliku iseloomu avamisele. Nii suutis kollektiiv anda tervikliku, loomutruu ja kaasahaarava lavateose.

Stalini preemia laureaadi A. Vineri loominguks tee algas 35 aastat tagasi. Töötades algul näitlejana lõpetab ta 1922. a. Moskva Riikliku Teatri-kunsti Instituudi näitejuhtimise fakulteedi. A. Vineri esimesi lavastusi Moskva Mossoveti-nimelises Draamateatris oli „Tšapajev“ (Furmanovi jutustuse järgi), mille meie kodumaa pealinna avalikkus soojalt vastu võttis. 1950. a. usaldati A. Vinerile Paštšenko ooperi „Tšornõi Jar“ lavastamine Leningradi Kirovi-nimelises Ooperi- ja Balletiteatris. Järgnevad „Jevgeni Onegini“, „Mazepa“, „Sadko“ ja Strelnikovi „Pögeniku“ lavastused samas teatris.

Suure Isamaasõja päevil töötab A. Viner Sverdlovski ja hiljem Molotovi Draamateatris kunstilise juhi ja lavastajana. 1949. a. sügisel kutsuti ta RT „Estonia“ peanäitejuhiks.

A. Viner on õnnestunud dramatiseerinud ka rea nõukogude kirjanike silmapaistvamaid jutustusi, nagu Stalini preemia laureaate K. Simonovi „Päevad ja ööd“, S. Babajevski „Kuldtahe kavaler“ jm.

„Jevgeni Onegini“ osafaitjatest autasustatud ENSV teenelised kunstnikud M. Taras ja T. Kuusik, ooperisolistid M. Kodaniporgi ja G. Otsa, laul-

tal usaldatakse M. Kodaniporgile esimene iseseisev osa — Sirje osa E. Kapi ooperis „Tasuleegid“. Oige pea muutub M. Kodaniporgi kandvaks jõuks ka „Estonia“ operetilavastustes. Hea menuga esineb ta Maidu osas G. Ernesaksa ooperis „Pühajärv“ ja Malena sama autori „Tormide rannas“. Suuri loominguks edusamme näitab lauljatar Tšaikovski „Yolanthe“ nimiosas. Tatjana osa „Jevgeni Oneginis“, mis tõi lauljatarile Stalini preemia, andis ta suure lihtsuse ja sundimatusiga ning tundeküllaselt.

Lauljatar järgnevaiks osadeks on Nataša Dargomõzski „Näkingeius“ ning Jaroslavna Borodini „Vürst Igoris“.

M. Kodaniporg on pälvinud tunnustust ka kontsertlauljana. Väljaspool Eesti NSV-d on ta esinenud Moskvas, Leningradis ja Riias.

Georg Otsa esimesed sammud lauljana kuuluvad Suure Isamaasõja perioodi. 1942. a. viidi ta eesti rahvuslikust väeosast üle Eesti Riiklike Kunstiansambli koosseisu. Algul töötas ta koorilauljana, kuid peagi hakkab aeg-ajalt esinema ka koorisolistina. Agaralt võtab G. Otsa osa želusseisemistest sõjaväehaigla, kolhoosides ja kaitistes. Saabununa sünnimaale pärast Eesti NSV vabastamist fašistlikest okupantidest, astub G. Ots RT „Estonia“ ooperiteatri koorilikkemeks, alustades ühtlasi süstemaatilist õppimist Tallinna Muusikakoolis ning pärast selle lõpetamist 1946. a. Tallinna Riiklikus Konservatooriumis prof. T. Kuusiku klassis Praegu on G. Ots konservatooriumi IV kirsuse üliõpilane.

Esimese iseseisva osaga RT „Estonias“ esineb G. Ots Zaretskina „Jevgeni Oneginis“ 1944. a. Sellele järgnevad osad „Madame Butterfly“, „Paiatsites“ ja „Tasuleekides“ (äänihärrana). Nüüdlikemaist osadest võib nimetada Valentinot „Faustis“ ja Petrovi „Tormide rannas“. G. Otsa tubli-deks saavutusteks olid RT „Estonia“ esimestes nõukogulikes operettides loodud Marco (Dunajevski „Vaba tuul“) ja Andrei Balašovi (Miljutini „Rahutu õnn“) kujud.

G. Otsa loominguks kasvu tõendab eredalt esinemine „Jevgeni Onegini“ nimiosas. Siin annab ta tõe truud kuju mõõdnud saajandi 20. aastate vene ühiskonnale iseloomulikust „tarbetust inimesest“.

Suure populaarsuse on pälvinud G. Ots nõukogulike laulude esitamisega kontsertidel ja raadios. Aktiivselt võtab noor laulja osa teatrikollektiivi ühiskondlikust elust. 1946. a. võeti ta vastu ÜK(b)P ridadesse. Mõni kuu tagasi valiti G. Ots RT „Estonia“ partei-algorganisatsiooni sekretäriks.

M. Kodaniporgi ja G. Otsa loominguks tee, nende autasustamine Stalini preemiaga on elavaks tõendiks sellest, millised avarad võimalused on noortel nõukogude kunstnikel oma annete igakülgeks arendamiseks.

Martin Taras ja Tiit Kuusik, kellele 1945. a. saavutuste eest laulukunsti ja lavaloominguks alal omistati ENSV teenelise kunstniku nimetus, on meie armastatumaiks ja populaarseimaiks interpretideks. Üle kahekümne aasta on ta töötanud RT „Estonias“. M. Taras on loonud lavastatud oopereis paljusid meelde jäävaid kujusid. Lenski osa täitmine on meie tunnust-

tustuse järgi, mille meie kodumaa pealinna avalikkus soojalt vastu võttis. 1930. a. usaldati A. Vinerile Paštšenko ooperi „Tšornõi Jar“ lavastamine Leningradi Kirovi-nimelises Ooperi- ja Balletiteatris. Järgnevad „Jevgeni Onegini“, „Mazepa“, „Sadko“ ja Strelnikovi „Pögeniku“ lavastused samas teatris.

Suure Isamaasõja päevil töötab A. Viner Sverdlovski ja hiljem Molotovi Draamateatris kunstilise juhi ja lavastajana. 1949. a. sügisel kutsuti ta RT „Estonia“ peanäitejuhiks.

A. Viner on õnnestunud dramatiseerinud ka rea nõukogude kirjanike silmapaistvamaid jutustusi, nagu Stalini preemia laureaate K. Simonovi „Päevad ja ööd“, S. Babajevski „Kuldtahe kavaler“ jm.

„Jevgeni Onegini“ osatäitjatest autasustatud ENSV teenelised kunstnikud M. Taras ja T. Kuusik, ooperisolistid M. Kodanipork ja G. Ots kuuluvad meie ooperinäitlejate mitmesse generatsiooni. Neist M. Kodaniporgi ja G. Otsa teatrikunstniku tee algas alles pärast Suure Isamaasõja lõppu.

Kodanlikul ajal pidi Meeta Kodanipork end elatama kantseleitööga. Oma muusikalise ande arendamiseks polnud tal võimalusi. 1944. a. sügisel astus ta RT „Estonia“ ooperikoori, kus peagi ilmes noore lauljatori suur muusikaline talent. 1945. aas-

ots nõukogulike laulude esitamisega kontserdil ja raadios. Aktiivselt võtab noor laulja osa teatrikollektiivi ühiskondlikust elust. 1946. a. võeti ta vastu ÜK(b)P ridadesse. Mõni kuu tagasi valiti G. Ots RT „Estonia“ partei-algorganisatsiooni sekretäriks.

M. Kodaniporgi ja G. Otsa loominguiline tee, nende autasustamine Stalini preemiaga on elavaks tõendiks sellest, millised avarad võimalused on noortel nõukogude kunstnikel oma annete igakülgeks arendamiseks.

Martin Taras ja Tiit Kuusik, kellele 1945. a. saavutuste eest laulukunsti ja lavaloomingulisel alal omistati ENSV teenelise kunstniku nimetus, on meie armastatuimaiks ja populaarseimaiks interpretideks. Üle kahekümne aasta on ta töötanud RT „Estonias“. M. Taras on loonud lavastatud ooperis paljusid meeldejäävaid kujusid. Lenski osa täitmise on meie tunnustatud laulumeistrile tema viimase aja parimaid saavutusi. Hingestatult avab ta kuulajajale selle poeetilise kuju.

Tiit Kuusiku pärastõjaaegseist ooperiosadest on eredamaid nimiosa Rubinsteini „Deemonis“, Vambo „Tasuleekides“, Peep „Pühajärves“, nimiosa „Rigoletto“, krahv „Tormide rannas“. Suure tunnustuse leidis ta kontserttegevus Moskvas, Leningradis, Vilniuses, Kaunases, Riias jm. A. Puškini 150. sünniaastapäeva pidustuste raames Moskvas toimunud Puškini tekstidele loodud laulude ettekande võistlusel saavutas T. Kuusik teise preemia.

Täites „Jevgeni Onegini“ nimiosa lõi T. Kuusik iseloomustava kuju elust tüdinenud härrasmehest.

Stalini preemia omistamise RT „Estonia“ silmapaistvatele esindajale võttis kogu teatrikollektiiv vastu siira rõõmutundega, mis eriti väljendus 8. märtsil toimunud välkmiitingul, kus värskeid laureaate ja kogu teatrikollektiivi tervitasid ENSV Kunstidevalitsuse ja EN Heliloojate Liidu nimel L. Normet, RT „Estonia“ direktori asetäitja E. Valgma ning teatri noorte kunstnike nimel S. Nõmmik.

Oma sõnavõttudes tänasid autasustatud bolševike parteid ja Nõukogude valitsust suure tunnustuse eest, andes lubaduse töötada veelgi innukamalt nõukogude kunsti edasiarendamiseks ja kutsudes üles kogu kollektiivi üksmeelselt hääletama 12. märtsil NSV Liidu Ülemnõukogu valimistel kommunistide ja parteitute bloki kandidaatide poolt. Suure vaimustusega võtsid koosolijad vastu tervituskirja nõukogude rahvaste suurele juhile seltsimees Stalinile.

A. Tamarkin

**VASTSED LAUREAADID
OOPERIKUNSTNIKE
PEREST**

Vasakult: ENSV teeneline kunstnik T. Kuusik, M. Kodanipork, VNFSV teeneline kunstnik A. Viner, ENSV teeneline kunstnik M. Taras ja G. Ots